

Școala Oremii

REVISTĂ PEDAGOGICĂ CULTURALĂ

a Asociației învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

CUPRINSUL:

1. T. Mariș: 6538
2. R.: Prea Stinția Sa Episcopul Grigorie al Aradului între învățători.
3. I. Vărtaci: Cum ne cunosc copiii.
4. R. Ponta: Iredentismul în școlile din Ungaria.
5. D. Dogariu: Delincentul minor.
6. T. Mariș: Dr. Giorgiu Popa, — autor de manuale didactice.

Informațiuni.

Dela Administrația revistei.

Aviz școlar.

Aviz de înscriere

Transferările în învățământul primar din județul Arad.

Biblioteca școlară
Arad

Redacția: Str. Oituz No. 30. Arad.

Administrația: Casa Învățătorilor Bdul Carol I No. 66.

Abonamentul anual 60 Lei. 1 exemplar 6 Lei.

„Scoala Ţremii“

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDAC-
ŢIE FORMAT DINTRE COLABORATORII REVISTEI.

COLABORATORI :

Fl. Ştefănescu Goangă, Prof. Universitar Cluj; N. Margineanu, asistent Univ. Cluj; Ion Nisipeanu, prof. Bucureşti, J. F. Buricescu, prof. Bucureşti, I. Stanca, profesor; Ascaniu Crişan, dir. liceului Moise Nicoară; S. Spulbereanu, f. inspector şcolar; Iosif Moldovan, f. inspector şcolar; C. Balla profesoară; A. Văjjan, inv.; George Marcu, inv.; I. C. Lascu, inv.; A. Burticală, inv.; T. St. Vicol, inv.; P. Zoşiu, inv.; I. P. Crivăţ, inv.; I. Pordea inv.; A. Volungan, inv.; I. Marinescu, inv.; I. Jianu, inst; A. Păpureanu, inv.; M. Ionescu, inv.; G. Tudor, inv.; Sp. Văneajă, inv.; Gh. Rediş; M. Florescu, inv.; V. Olariu, inv.; I. Riza, inv.; Al Amancei, inv.; M. Coşoroabă, inv.; A. Billo, inv.; I. Schuch, inv.; Ioan D. Popescu-Bobu inv.; Maior N. Popovici, Pr. Fl. Codreanu, D. Dijmărescu, Fl. O. Roşca; T. Lădaru A. Subescu, R. Ponta, I. Mara I. Balaban. Ioan Cădariu, Dimitrie Boariu, I. Lucaşa, O. Lupaş, C. Dogariu, A. D. Cioară. Traian Popescu, Efrem Ţigu Ioan Damăşchin, E. Spinanşiu, N. Cârstea, C. David M. Păun prof. la şcoala normală Arad, I. Bălaşa, P. Hălmăgian. Dr. Terenşiu Olariu directorul şcollei normale din Arad şi I. Vărtaciu.

Manuscrisele nu se mai înapoiază.

Anunţuri şi reclame se primesc după învoială.

Manuscrisele, revistele pentru schimb şi cărţile de recensat se trimet pe adresa: Dlui **Teodor Mariş, prof. Arad str. Oituz No. 30.**

Corespondenţa privitoare la administraţie: abonamente, schimbări de adresă, revistele înapoiate etc. se trimet pe adresa Administraţiei: **Casa învăţătorilor Arad Bdul Carol I No. 66** pentru Dl. **Sabin Mihuţ.**

„Școala Vremii“

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

a Asociației învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de luni: Iulie și August.

6538*)

Acesta e numărul nouilor învățători, a nouilor colaboratori chemați la muncă de D-l Dr. C. Angelescu Ministrul culturii naționale, pentru pregătirea la o nouă viață a neamului românesc.

Faptul acesta dovedește, că a învins adevărul — tendința spre viață și deci înlăturarea pledicilor ce se pun în calea acestei tendințe — asupra realității trecătoare — criza economică și morală prin cari trecem.

Dacă dincolo de criza economică și morală, cari se alimentează reciproc, desfășurându-se de multeori în forme înspăimântătoare, n'ar mai fi viață, terminându-se aceste crize cu moartea generală, atunci putea fi motivată neplătirea cu lunile a salariilor membrilor corpului didactic și desființarea de școli.

Criza însă nu se poate termina cu moartea. Ea, ori de ce natură ar fi, este numai o tranziție spre o nouă viață sau spre un nou fel de viață. Dar pentru acea viață trebuie să se pregătească cine vrea să trăiască. Acela, care în zilele grele se înfrică și singur se dă morții, nu poate aștepta dela alții, să-l avânte spre noua viață.

Astfel privind problemele ce se petrec în fața noastră, este evidentă marea greșală a acelor conducători, cari începuseră a se pregăti de înmormântare, căci asemănătoare morții este trecerea prin această viață fără nici un sbucium spre mai bine, spre progres și fără a avea îndrăzneala măcar de a lupta pentru învingerea greutăților, ce se ivesc câteodată în calea tendinței spre viață, atât a popoarelor cât și a indivizilor.

Răpet cele spuse cu alte ocazii, în coloanele acestei reviste¹⁾, că nu nesocotim rolul altor factori în pregătirea viitorului poporului nostru, dar vorbim de școale și învățători și considerăm școala ca o instituție principală în

*) Azi se zice, că ar fi acest număr de 7000. Eu păstrez pe 6538 deoarece pe acesta l-am auzit direct dela D-l Ministru în luna Iunie, îndată după întocmirea bugetului. Dacă e mai mare, cu atât mai bine.

¹⁾ Vezi Școala Vremii Nr. 10/932 pag. 2.

serviciul pregătirii poporului român, pentru un viitor demn. Și tocmai pentru aceasta remarc, acum la începutul anului școlar, faptul înființării celor 6538 de posturi de învățători de către D-l Dr. Angelescu în aceleași împrejurări economice, între cari înaintea D-sale se desființau școli și posturi de învățători și se lăsau fără leafă, luni de-arândul, cei ce dau viață școlilor, — corpul didactic

Dar remarcând acest fapt l-am considerat ca o victorie a adevărului asupra realității trecătoare, care victorie ne dă speranță în zile mai bune, la a căror realizare Ministerul a chemat la colaborare încă 6538 de învățători.

Însă nu numai Miniștrii au datorințe, — a lor este prevederea. Avem și noi, colaboratorii lor datorințe. A noastră datorință este munca fără preget în direcția arătată și pentru care ne-am pregătit, dar pe care trebuie să o exercităm așa cum am fost pregătiți. Numai progresul are dreptul să schimbe felul nostru de a munci, altceva nimic....

Adevărat că și noi trăim în împrejurările în cari trăește azi toată lumea și vor fi și între noi de acel cari și-au pierdut încrederea în sine și în viitor; aceștia s'ar pregăti poate mai bucurosi de moarte.

Dar trebuie să știm că dacă greșala desființării de școli a putut fi îndreptată încurând, la câțiva ani, prin înființarea unui număr de școli, cu mult mai mare, decât a celor desființate; greșala ce am face-o noi, educatorii poporului, prin faptul că am pierde din vedere scopul activității noastre: viața și progresul, nu s'ar putea repara cu atâta ușurință și mai ales nu s'ar putea repara în timp așa de scurt, deoarece efectele unei astfel de educații nu se pot observa azi și nici mâine, ci mult mai târziu, când eventual nici nu se mai pot îndrepta pentru generația respectivă.

De aceea am crezut de bine să ne dăm seamă acum când începem un nou an de muncă școlară, acum când facem încă un pas spre viitor, atât noi educatorii mai vechi, cât și cei 6538 noui, că triumful adevărului asupra realității trecătoare, semnalat școlii românești prin înființarea celor 6538 de noi posturi de învățători ne spune că la sfârșitul zilelor grele, de crize de tot felul, se începe o nouă viață, de care însă se va învrednici numai acel popor, care luptând cu greutate în momentul trecător se va pregăti, în același timp, pentru zilele de mâine. Iar datorința noastră e să urmărim adevărului și să muncim împliniți de puternicul impuls al vieții spre un viitor pe care soarta l-a hărăzit poporului românesc și pentru a cărui realizare datorință avem să muncim.

Teodor Mariș.

Prea Sfinția Sa Episcopul Grigorie al Aradului între învățători.

După cum se știe Adunarea Generală a învățătorilor din jud. Arad ținută la 10 Iunie a. c. a fost onorată cu prezența P. S. Sale D-lui Episcop Dr. Grigorie Gh. Comșa. Faptul acesta a produs o impresie foarte plăcută, atât învățătorilor cât și publicului Arădan.

Prea Sfinția Sa, autorul broșurei: „*Părinții mei*” — care „este o contribuție reală la opera de educație a generației tinere de azi, prin manifestarea sentimentului de iubire către părinți¹⁾” — Venerează memoria părinților P. S. Sale nu numai păstrându-o cu evlavie și recunoștință în suflet, ci și prin apropierea de sufletul acelora din a căror tagmă a făcut parte și Tatăl Prea Sf. Sale. O asemenea apropiere a fost și pogorârea în mijlocul învățătorilor la 10 Iunie a. c. apoi „*Scrisori către învățători*” etc.

Învățătorimea română din jud. Arad, încă dela venirea Prea Sfinției Sale în fruntea Eparhiei noastre se considera oarecum îndreptățită a avea chiar prioritate la iubirea noului Arhiereu, știindu-l fiu de învățător confesional. Ba ceva mai mult, învățătorimea consideră înălțarea fiului învățătorului confesional din Comana de sus, la înaltul rang de Arhiereu, ca o răsplătă Divină dată învățătorimii române confesionale pentru multele suferințe ce a îndurat în cele trecute vremi. Pentrucă e bine să se știe, că dacă școala confesională, în trecut, a adus roadele pe cari le pomenim azi, atât de des, aceasta este a se atribui în primul rând însușirii învățătorimii de a ști suferi.

Pentru aceasta, Prea Sfinția Sa nu scapă nici o ocazie, ci stăruie tot mereu atât oral cât și în scris în a ridica învățătorimea de azi la calitățile străbune. Și tot din aceste motive, învățătorimea se simte fericită, de câte ori poate avea în mijlocul ei pe Arhiereul iubit. Aceste sentimente ale învățătorimii au fost exprimate, la 10 Iunie a. c. cu ocazia împlinirii Prea Sfinției Sale, de către președintele Asociației învățătorilor din județul nostru Dl Dimitrie Boariu prin următoarea cuvântare:

Prea Sfințite Domnule Episcop!

Învățătorimea noastră română din jud. Arad, întrunită în această adunare generală simte o deosebită satisfacție când Vă are azi în mijlocul ei pentruce vă exprimă toată gratitudinea și omagiile de supunere și recunoștință filiască.

¹⁾ Școala vremii Nr. 6/934, pag. 40.

Motivul acestei manifestări își are baza în constatarea, că activitatea P. S. V. în timpul sfintei păstoriri, și-a resfrânt roadele binecuvântate dela tineri la bătrâni dela cei puțin înțelegători până la cei mai luminați și dela colibă la palat.

Fiu al unui învățător fiind P. S. Voastră ați înțeles a stabili principii și norme pentru adevărata pedagogie națională română și creștinească, cuprinse în cele 85 cărți scrise cu rezultate strălucite pentru luminarea enoriașilor. Pentru această muncă laborioasă a P. S. Voastră cel mai înalt areopag de cultură, Academia română a binevoit a Vă distinge prin alegerea de membru de onoare al ei, ceea ce V'a înfășurat în cea mai luminoasă aureolă, a cărei raze de mândrie ne încununează și pe noi modeștii învățători. P. S. D. Episcop, învățătorimea conștie de chemarea ei, Vă mulțumește pentru onoarea ce i-o faceți, asistând la lucrările ei profesionale, rugând pe bunul D-zeu să vă dăruiască viață îndelungată pentru binele și fericirea neamului și a patriei noastre mult iubite.

Întru mulți ani Stăpâne!

Anchetă psihologică.

Cum ne cunoșc copiii

Indemnat de articolul: „Cum ne cunoșc copiii”, publicat în nr. 3 din a. c. al acestei reviste și condus de dorința de-a cunoaște cât mai de aproape sufletul elevilor mei, am încercat aceeași anchetă printre elevii cl. VI—VII, pe cari le-am condus în anul șc. 1933—34.

Rezultatul îl privesc, prin prizma interesului ce trebuie să-l avem față de toate manifestările vieții școlarii noștri, știind că, părerile lor au o influență binefăcătoare asupra atitudinii ce o vom lua față de ei. Disciplina și principiul cunoașterii individualității copilului sunt servite în aceeași măsură, prin astfel de anchete. „Educatorul să învețe dela copii”, nu e o maximă steapă, ci un adevăr pe care vom căuta a-l servi în toate ocaziunile, căci și față de un animal își acomodezi purtarea în raport direct cu manifestările lui exterioare, dar față de un copil a cărui încredere trebuie să o câștigăm, dacă voim ca vorbele și îndemnul nostru să aibă răsunet în sufletul său.

Procedura ce am urmat-o, a fost aceea comunicată în articolul menționat. Am scris pe tablă subiectul: „Ce cred eu despre di învățător” și am îndemnat elevii să scrie, fără înconjur, bine și rău, asigurându-l că nu li se va întâmpla nimic, orice rău ar scrie.

La început, nu prea se îndemneau la scris, dar după câteva îndrumări sumare, am observat că și-au revenit din uluiala produsă de noutatea subiectului și atunci, m'am așezat la masă, stând până la terminare. Cred că e demn de amintit faptul, că deși erau câte trei patru elevi într-o bancă, nici unul n'a încercat să ia informații dela vecinul său. Au scris absolut independent, exprimându-și părerea sa personală, bazată pe observații proprii, făcute în decursul anului.

Din citirea lucrărilor, am rămas mulțumit de rezumatul obținut. Atât părțile bune, cât și cele rele au fost remarcate de toți elevii.

Unul scrie: „Domnul învățător explică lecțiunile foarte corect și ne tubeste mult. Ne-a dus la pădure și la Mniș, de unde am învățat lucruri bune și frumoase“. Altul: „Dânsul e un om simplu, de statură cam înaltă. Cu cei buni se poartă bine, căci îi sunt dragi, Nu l place bătaia, ci întotdeauna cu vorbă bună ne povățuește“.

Aproape toți relevă dragostea ce o are învățătorul față de el. Le plac excursiile și fiecare se arată mulțumit, că li-s'a dat ocaziunea să se împărtășească de ele. Iată ce scrie unul: „Dacă nu l-ar fi plăcut de noi, nu ne-ar fi dus la Mniș, unde se află toate uneltele de prepararea și păstrarea vinului“.

Curățenia și ținuta învățătorului e un lucru de căpetenie în ochii elevilor. Să vedeți: „Curățenia cea mai admirabilă o practică“, „Îmbrăcămintea odată nu l-a fost murdară. Căci dacă nar fi păstrat curățenia, n'ar fi îndrăsnit să ne spună nouă să o păstrăm. Nu l-am auzit niciodată înjurând“, „Ca îmbrăcămintea și curățenia, dl inv. a fost întotdeauna la rând“, „Îl place curățenia și se îmbracă curat“ și în fine: „E om bun și curat; nu înjură și rar dojenește pe cineva“.

După cum se vede din aceste observații elevii pretind în mod categoric, ca inv. să fie întruchiparea celor spuse de el. Nu admit nici o șovăire și stigmatizează cu îndrăzneală ceea ce li-se pare că e rău. Unul scrie: „Domnul inv. ne-a promis că mergem la I Malu, la Cladova și nu ne-a dus. Nu s'a ținut de cuvânt“.

În adevăr, le promiseseam că-l voi duce la acea dată la Cladova, dar fiindcă plouase peste noapte, a trebuit să ne schimbăm programul și să mergem la niște băi de cupru din apropierea comunei noastre. Nu l-am dus însă la Cladova și cu toate deslușirile mele, au rămas nemulțumiți.

În privința respectării cuvântului dat, volu reproduce aici două citate, ca să se vadă ce însemnătate îi dau copiii: „Vorba care a spus-o elevilor lui a fost vorbă“, „Se ține de cuvânt“.

Sâmbăta după masă, făceam cu elevii cl. V—VII, cor și fiindcă erau mulți nu-i puteam așeza în bănci, căci n'ar fi fost atenți, așa că-i scoteam

pe voci afară, în jurul catedrei, unde stăteau în picioare. Deși îi țineam numai 40—50' și le dădeam recreație, totuși unul observă: „Toate ar merge bine, însă la cor mă dor picioarele. Am putea noi să cântăm și din bănci“.

Cred, că micul nemulțumit e dintre cei cu auz muzical, cam slăbuț și nu-i prea place cântarea, căci altcum n'ar avea timp să se gândească la picioare.

Munca extrașcolară a inv. e apreciată de elevi așa cum se cuvine. „Dl inv. ne-a învățat cântece multe. El ne-a învățat corul bisericesc. Merită laudă și cinste,“ altul: „Ne-a dat plese și poezii frumcase și am făcut multe serbări!“.

Atitudinea inv. față de biserică o relevă unul așa: „Față de biserică se poartă bine și e bun credincios“, iar altul: „Ne-a învățat rugăciuni frumoase și ne duce regulat la biserică“.

Dacă un elev de cl. VI—VII primară face aceste observații, e semn că sentimentul religios e încrustat adânc în sufletul său Deci, e bine ca în orice ocazină să ținem cont de religiozitatea copiilor, intensificându-o pe cât e cu putință.

Intrebuintarea cât mai largă a intuiției în școală e apreciată și de elevi, căci iată ce spune unul: „Ce-am învățat în școală, dsa ne și arată. De ex: am învățat în școală despre pînă și crămă, despre vinificație, cu ce sdrobesc strugurii, dsa ne-a dus la școala de viticultură ca să le vedem“. „Tot ce ne învață ne și arată,“ scrie altul.

Locuiesc lângă școală, dar n'am lăsat niciodată elevii singuri. Acest lucru îl face pe unul să scrie: „M'e îmi place de dl învățător, căci nu ne lasă în școală singuri, să meargă acasă.“

Sunt contra pedepselor corporale și m'am ferit de a-le aplica decât în cazuri extreme, dar am observat, că *elevii admit pedeapsa, însă numai atunci când e bine justificată și dată fără răutate.* Iată ce aflăm în această privință: „În tot decursul anului nu mi-a dat nici o palmă deși demulte ori am meritat,“ „Dl inv. s'a purtat cu mine bine, dar odată m'a tras de păr și țin minte până la sfârșitul anului, „Atunci am fost vinovat și pentru aceasta îl mulțumesc“, „Dl inv. se poartă bine, dar mi-a dat o palmă și pentru aceasta îl mulțumesc că m'a învățat minte“. „Când ați găsit murdar pe S. T; i-ați dat o palmă peste cap; bătut trebuia dar nu peste cap. Eu țin minte de când eram pe cl. III, la Dl N. N., m'a bătut odată la socoată cu palmile peste cap și câteva zile am fost bolnav“.

Ultima observație ne face atenți asupra pedepselor pe cari nu va trebui niciodată să le aplicăm în momente de enervare, peste cap, urechi, etc., căci putem cauza elevilor dureri, ba chiar infirmități.

Elevii au oroare față de lecțiile prea lungi și țin ca să primească întregiri cu ocaziunea răspunsurilor. Să vedeți: „La nici o lecție nu ne-ați dat mult și dacă nu știm ne dați întregiri”. Deasemenea vedeau ca să li-se povestească întâmplări mai interesante și noutăți:

„În școală, ne spune lucruri frumoase și diferite întâmplări”. „Nici un învăț. nu ne-a spus atâtea lucruri folositoare”. „Ne-a dus la casa d-sale să ascultăm radio”.

Țin mult să fie clasificați după merit și își exprimă mulțumirea când această pretenziune le-a fost satisfăcută: „Toate notele le-am primit așa cum merit și de aceea vă mulțumesc”, sau: „Cu notele sunt mulțumit, pe toate mi-le-ați pus după dreptate”.

Invidia și răutatea ce domină lumea de azi și-a găsit ecou și în sufletele elevilor. Am avut în cl. VI, două fete vecine rivale; una, inteligentă și energică; alta, tot inteligentă, dar mai timidă. Aceasta din urmă deși prietenă bună cu cea dintâi se folosește de acest prilej pentru a-și arăta nemulțumirea față de ea, spunând: „Nu sunt mulțumită de când a înjurat N. pe C. și D-V. l-ați ocărât. Nu trebuia să-l ocărâți, căci ea a fost vinovată. Pe ea trebuia ocărâtă, căci cu toți face așa”.

Atunci când acel bălat a înjurat fata; am cercetat cazul și numai după ce m'am convins, că nu era în drept să o înjure, l-am certat. Să vede că prietena în chestie a crezut că acum va primi și cea dintâi o ceartă și dacă a văzut că nu i s'a îndeplinit dorința, și-a exprimat nemulțumirea.

Din celea expuse aici, constat că elevii sunt foarte buni observatori, iar sufletele lor constituie un vast câmp de experimentări.

Dorința de a-i cunoaște și a ni-i apropia, să ne conducă în tot lungul carierei noastre, căci așa vom putea face ca viitorii oameni mari, să nu considere pe învățător numai un parazit al bugetului.

I. Vârtaclu,
învățător.

Iredentismul în școlile din Ungaria.

Fără îndoială că dintre toate popoarele învinse, Ungurii au fost aceia cari au tulburat mai mult liniștea Europei, cu strigătele lor de durere pentru nedreptatea — imaginară — ce li s'a făcut. Ce n'au făcut ei ca Europa să-i vadă, să-i compătimească, să le dea ajutor? Zeci de volume cu sute de mii de încălțuri, ce cereau revizuirea s'au pus în văzul streinilor. Milioane, *uneori însă false*, au cumpărat conștiințe pentru cauza lor. Filme de propagandă, cărți, broșuri, reviste, cari cuprindeau toate numai

3 dovezi, false, pentru ca lumea să fie indusă în eroare, s'au pus pe plăcă.

Nu interesa dacă tot ce spuneau era din domeniul absurdului. Într-o revistă scrisă francezește, dar tipărită la Budapesta se scria *adevărul* că la 1848, Românii Ardeleni nu erau în Ardeal, ci au venit la o dată ulterioară. Și câte n'au mai scris ei!

Tot ce au spus, Europa și întreaga opinie publică a înghițit ca pe niște hapuri.

Dacă n'au precupețit nimic pentru a-și atrage de partea lor opinia publică, la fel, au făcut totul pentru a-și pregăti cetățenii, mai ales tineretului, în noul crez.

Despre propaganda ce o fac Ungurii în școlile din Ungaria scrie Dl. Z. Păclișeanu în articolul Dsale: „*Iredentismul în școlile din Ungaria*”, apărut în „Rev. Fondațiilor Regale, No. 4, din Aprilie 1934. Bun cunoscător al problemei, Dl. Păclișeanu bazat pe date, ce nu pot fi o clipă puse la îndoială, arată cum în școlile Ungurilor se sădește ura în sufletul copiilor față de statele successorale și dârjenia în înfăptuirea idealului lor. Domnia sa expune numai. Nici o urmă de combativitate nu se află în cele scrise. Cele relatate de Dsa fiind singure de natură de a trezi revolta în sufletul lectorului pentru obrăznicia și nerușinarea ungarilor.

Iredentismul s'a cuibărit în școlile din Ungaria imediat după Versailles, la 1920, cu amestecul și aprobarea oficialităților.

Iată ce scrie învățătorul de stat Ioan Haler în broșura „*Nem, îndrumare pentru școlile*”. Cartea e tipărită de „Liga pt. apărarea integrității Ungariei”. „*Deci iredentism maghiar în școala primară!.. Școala nu trebuie să ia cunoștință de Ungaria ciuntită; a instrui elevii ori a-i face să învețe despre teritoriile pierdute, înseamnă, trădare de patrie pentru că acestea sunt teritoriile numai ocupate, iar caracterul definitiv al acestei ocupații nu-l vom recunoaște niciodată*”.

În programa analitică pt. școlile catolice se spune: „...*le vom descoperi — elevilor — în toată cruzimea ei aspră, durerea și ciuntirea noastră. Numai după ce au cunoscut, au prețuit, au iubit în forma ei desăvârșită și în circulația sângelui ei, întreaga Ungarie, numai atunci vor ști, mai ales vor simți, ce este Ungaria ciuntită*”.

Ordinul No. 80.000 din 1927 al Minist. Instr. Publice și Cultelor din Budapesta dă norme de predarea geografiei în acelaș sens.

Pentru școlile secundare există: „*Catehismul maghiar*”.

Întrebarea 30 din catehism e: „*Avut-au statele vecine drepturi istorice să ocupe teritoriile care le-au fost cedate prin tratatul dela Trianon?*”

Răspuns: „*Nu au avut... statele successorale nu sunt formațiuni create de cauze istorice, geografice, economice. Pe ele le-a creat pofta de jaf, violarea alianțelor și trădarea*”.

Deci România, Ceho-Slovacia și Jugo-Slavia sunt create numai din pofta de jaf, violarea alianțelor, trădare!

Di. Pâclișanu reproduce câteva texte din manualele aprobate de Minister pentru uzul școlilor. Dsa indică pentru fiecare manual numele autorului și numărul de aprobare al Ministerului.

În aproape toate manualele de geografie, nu se vorbește nimic elevilor de situația Ungariei de azi. În toate manualele sunt trei hărți ale Ungariei. Prima hartă Ungaria din trecut și e scris sub ea „trecutul“. În a doua e Ungaria de azi, cu mențiunea: „prezentul“, iar a treia este tot Ungaria din trecut, sub ea e scris: „viitorul“.

La geografie elevii unguri învață și acum: numărul județelor, căile de comunicație, bogățiile, numărul locuitorilor, totul, așa cum erau în vechea Ungarie.

Astfel într'un manual pt. cls III normală (curs superior) de Francisc Fodor, aprobat cu No. 884-05/83 din 1929 se află: „Regiunile patriei noastre sunt... Ardealul etc. Munții Ardeleni fac parte din regiunile cu cea mai aspră climă a patriei noastre“.

Vorbind despre locuitorii se spune: „Românii n'au jucat acolo (în Ardeal,) nici un rol istoric. Incultura lor nici nu l-a indicat pentru aceasta. Totuși acum Ardealul cult a ajuns sub stăpânirea acestei naționalități cu cea mai inferioară cultură“.

Toate manualele se termină cu jorăminte, cam de acest fel: „Cred într'un Dumnezeu

Cred într'o patrie

Cred în veșnica dreptate dumnezească

Cred în învierea Ungariei“.

Iată deci o descoperire: pentru că Ungurii cred într'un Dumnezeu, într'o dreptate dumnezească, urmează că noi Românii suntem un popor cu „cea mai inferioară cultură“, ce n'am jucat „nici un rol“ în istoria Ardealului. Desigur am fi prea pretențioși dacă am cere Ungurilor să știe că un Ion Huniade, a ieșit din acest incult popor și că a fost pavază creștinătății ca și Ștefan cel Mare și Mircea cel Bătrân.

A doua grupă de manuale didactice studiate de Di. Pâclișanu o formează cărțile de istorie. Cum studiul istoriei la toate popoarele în școlile primare, secundare, și chiar și în Universități, se fac mai ales pentru a forma conștiința națională, dragostea de neam, este ușor de înțeles ce drum bate studiul istoriei în școlile Ungurești. Nu interesează adevărul istoric nici un singur moment, la acești renumiți falsificatori de istorie!

Tratatul dela Trianon este prezentat pretutindeni, unde se amintește de el, un tratat al violenței și minciunii, ale cărei victime sunt Ungurii. Ro-

mânilor, Cehilor, Sârbilor nu li se găsește alte atribute decât cele de: hoți, jefalitori, incolți, necivilizați, etc., iar „Teritoriile deslipite se doresc din nou înapoi și statele occidentale văd că fărâmițarea patriei noastre a fost o nedreptate. „Cuceritorii” cehii, valahii și sârbi (așa zisa Mica Antantă) se silesc să-și consolideze stăpânirea prin persecutarea sistematică a maghiarimei din teritoriile ocupate...”

Plâng Ungurii, pentru că „Trei milioane de Maghiari au ajuns sub stăpânire streină. Am pierdut prețioasele mine de cărbuni de pe valea Jiului. Au ajuns în mâinile dușmanilor noștri minele noastre de aur și frumoasele noastre păduri”. „In străvechile noastre orașe acum stăpânesc streinii.. Capitala frumosului Ardeal: Clujul, plin de comori; Brașovul și Sibiuul fortărețele de odinioară ale Europei în luptele împotriva Turcilor; Komarom, Oradea-Mare și Aradul, străvechile orașe ale Maghiarimii, suferă astăzi sub stăpânire streină. Niciodată nu ne vom împăca cu ciuntirea patriei noastre străbune”.

Aceste mine de aur, de cărbuni, pierdute, pădurile frumoase pierdute, orașele pierdute îi fac pe Ungurii să sufere. Ce interesează dacă Jiul este într-o populație pur românească, la fel cu tot ce pretind Ungurii de al lor? Ei vreau să fie numai ale lor, și pentru aceasta, vrerea lor este destul.

Bietul Brașov și Sibiu, fortărețele de odinioară ale creștinătății împotriva Turcilor, cum suferă sub stăpânire streină!

Într'un manual pentru clasa VIII a șc. secund. vorbindu-se despre populația Ungariei se spune, că Ungaria are 283.000 Kmp. și 18.230.000 locuitorii, „cari fără deosebire de limba maternă formează națiunea maghiară politică”. Din aceștia 10.000.000 (54,5%) sunt Unguri iar restul de 8.230.000 sunt ceilalți. Românii sunt 2.900.000 (16%) Deci pentru autorul acestui manual nici o schimbare nu s'a produs. Iată și un ungur fericit!

Să facem acum și o mică socoteală! Ungaria de azi are 8.500.000 locuitorii. Să admitem, cum le place lor, că aceștia sunt toți Unguri. Scăzând aceste 8,5 milioane din totalul de 10 milioane Unguri, atâția cât spune el că sunt, vedem că au fost înstrăinați 1,5 milioane deodată cu 9.730.000 streinii. Iată nedreptatea ce s'a făcut! Pentru 9.730.000 neunguri s'au înstrăinat 1,5 milioane Unguri.

Logic și drept, după Unguri, era ca 9.730.000 neunguri să fi stat sub jugul unguresc, pentruca să nu se înstreineze 1,5 milioane Unguri.

Nu vom înțelege noi această logică niciodată, e suficient însă dacă o înțeleg Ungurii! De aci înainte alături de logica universală, cu legile ei valabile pentru toți oamenii normali, o nouă logică, *logica maghiară* se impune, pentrucă așa vreau Ungurii. Și Ungurii știu ce vreau fiind un popor cult!

În manualele de cetire, imaginația bolnavă se lăfăește obraznic.

Într'un manual pt. cls. IV primară se află o hartă a vechel Ungari!. O mână ține o sabie cu vârful atingând Carpații. Este în această fotografie, o mărturisire sinceră Ungurească de felul cum au stăpânit ei. O altă fotografie reprezintă niște filințe hidoase, așa cum își poate imagina Ungurii cult pe român, ceh, sârb, rupând bucăți din pământul patriei maghiare.

Harta Ungariei vechi este și în Abecedarul cls. I. Aci Ungurii se dovedesc admirabili pedagogi prezentând hărți copiilor din clasa I-a.

Manualul de retorică, pt. cls. V, publică discursul fictiv al unui Ungur de 16 ani, scris de prof. Universitar Tihamer Toth. Iată ce spune acest nobil și cult Ungur: „Așa va fi viitorul tineret maghiar. (A spus cum, până aci, de unde reproducem). Și atunci veți vedea că în urma muncii noastre vor înflori din nou culorile veștejite ale sfântului nostru tricolor maghiar. Veți vedea că vom dispune de forța necesară pentru ca noi, tinerii, să recucerim ceea ce maghiarii bătrâni n'au știut păstra...“ Mai paște murgule până atunci!

În cartea de cetire pt. cls. II gimnazială de Gh. Bartha și Tordai aprobată cu Nr. 32168 Martie 1928, într'o plesă de teatru, geniul orașului Cluj spune: „Hoinăresc de patru săptămâni. Prefectul valch al Clujului m'a gonit din Cluj biciuindu-mă din orașul meu drog. Sângele a fășnit din trupul meu...“ Apoi după o replică a mamei Hongaria, geniul continuă: „Of, mamă! N'am cuvinte ca să-ți povestesc grozăviile!... Tângulrea și amărăciunea e soarta Ungurilor, iar a domnilor valahi ziua-noaptea, voia bună și petrecere. În plață biciul și clomagul sunt la ordinea zilei, iar bărbății cu dinții înclăștoți rabdă această rușine. Pe străzi plâng și să tânguiesc cei aruncați din locuințele lor, iar lacrimile femeilor și ale copiilor spală urmele opincilor. Copiilor care îndrănesc să vorbească ungurește li se smulge limba, iar pe grumazul călului mareș al lui Matia, căldăresc nepedepsiți de nimeni copiii valahi. Fraților mei li s'a infectat creierul și li s'a smuls inima. Of Ardealul este în agonie!“

Desigur suntem niște barbari. Să călărească pe Matia nespălații pui de valahi?! Matia doar a fost Ungur! Să smulgem limba Ingerașilor de Ungurași, numai pentru că glăsulesc armonia ungurească? E barbar! Numai că adevărat din tot ce a spus și va mai spune geniul Clujului e că: „li-s'a infectat creierul și li s'a smuls inima“ la toți Ungurii, celelalte sunt niște minciuni patetic spuse!

În 10 Mai acest an, pe o stradă a Aradului, am fost martor eu cum li s'a smuls limba a doi Ingerași unguri. Trecea o companie, comandată de un sublocotenent, care pentru păstrarea cadenței, număra din când în când, 1, 2, 3! Doi copii unguri, după ce de abia a trecut compania, urlau

zgomotos, ca să lmițe pe ofșorul român, comenzi rostite barbar, așa cum le aveau atavic în sânge, în răsul trecătorilor Unguri.

Iată barbaria noastră, cum smulgem nevinovatele limbi ale îngerașilor Unguri, atunci când ei nu fac altceva doar, decât își bat joc de armata română.

Copilașii unguri, acești îngerași nevinovați, sunt așa cum sunt creșcuții de nobilii și culții lor părinți. Președintele Ligii revizioniste din Ungaria, într'o bucată de cetire pt. cls. II mărturisește: „*Dacă aș avea un copil, l-aș crește în cea mai sălbatică ură împotriva jefuitoarelor Ungurimii. Cine nu știe să urască, nu știe să iubească. Lăsați la o parte pildele umiltății creștine. Mântuitorul a zis învățăcelilor săi: fiți blânzi ca porumbeii, dar cumițiți ca șerpii. Mântuitorul a fost supărat când a biciuit în biserică pe schimbătorii de bani. Dacă aș avea un copil, l-aș înarma cu cumișenia șarpeului și cu biciul lui Hristos.*”

Iată ce a înțeles acest civilizată ungar al sec. XX din toată învățătura lui Hristos: *Ura, biciul și violența*. Nici nu poate un cap de ungar să înțeleagă altceva.

*

Din cele câteva exemple scoase din multele exemple aduse de D. Z. Păclășanu, în articolul Dsale, vedem cum înțeleg ungurii opera de pacificare și cum își pregătesc odrasele pentru ea. Și de sigur ce este scris este infim de puțin, din vitriolul ce-l aruncă zi de zi, ceas de ceas, pe fețele noastre, dascălii unguri de toate gradele.

În schimb în manualele noastre, când este vorba de năvălirea Ungurilor printre năvălirile celorlalți barbari, spunem delicat: venirea Ungurilor, ca și cum Ungurii ne-ar fi sosit oaspeți din stepele Asiei în mișcări lente de vals și la întâlnire plini de curtoazie ne-am fi îmbrățișat.

Romulus Ponta

Delincventul minor.

Editura Inst. de Ps. al Univ. din Cluj.

de Alexandru Roșca.

Autorul, un persistent cercetător din țara noastră, în domeniul vast al copilăriei, studiază una din problemele care multă vreme a fost neglijată de educatori, ca una ce privea chestiuni față de care școala se considera mai mult sau mai puțin străină. Să precizăm, Delincvenții minori se recrutasu din lumea interlopă a unor anumite mahalale, dintr'o pătură socială cu

stigmatul bine pronunțate, unde din pricina lipsurilor de tot felul, a alcoolismului sau diverselor boli, copiii se nasc cu vădite tendinți spre infracțiune sau cu o slabă putere de inhibiție, ceea ce în fond e acelaș lucru. Strada oferea până acum cel mai propice teren pentru delincvență. Aci minorul își făcea ucenicia, aci dădea primele lovituri care-l aduceau desăvârșirea profesională sau Institutul de corecție. Școala nu se preocupase niciodată de acești elevi. Când comiteau infracțiuni, școala putea să documenteze societății că delincventul se sustrăsese de mult influențelor binefăcătoare ale ei, că deși observase abateri dela adevăratele norme de conduită acestea fie că erau prea mici, fie că fuseseră privite mai mult ca niște rătăcirii copilărești, nu determinaseră pe educatori să ia măsuri.

Iată, însă, că o serie de fapte, încă recente în mintea tuturor, ne fac să privim cu mai multă atențiune pe elevul care în ora de clasă stă așa de cuminte, iar în recreație șterpelește cu sânge rece guma sau creionul colegului de alături. Și aceasta în cazul cel mai fericit, pentru că dacă l-au mijit mustețile și-a cedit trei romane polițiste, nu ezită să-și pună mânuși în mâini, măscă pe oaraz, să-și ia revolverul în buzunar, să escaladeze un zid, să deschidă o broască oricât ar fi de complicată iar la nevoie să și ucidă. Dacă faptul ar fi izolat n'ar însemna mare lucru. Orice societate sănătoasă trebuie să-și albe delincvenții ei și aceștia pot fi de toate vârstele, după cum spunea un distins criminolog. Ce se întâmplă însă când tendința către infracțiune se generalizează? Problema e cu atât mai gravă cu cât găsim infractori la o vârstă care uimește și pe cel mai optimist dintre mături. Astfel într'o bună dimineață unul din școlarii mei îmi mărturisește cu oarecare sfială că elevul M. a făcut o „bandă“. Acest școlar, cu un simț moral mai accentuat, nu voise să primească propunerea lui M. de a intra în „bandă“, cu toate acestea fusese trecut printre adepți. Probabil șeful îl prețuia pe moșchii mai puternici ca ai celorlalți și nu voise a-l pierde așa ușor. Amintesc și faptul că elevii mei erau în clasa întâia. Vă închipuiți cât de mare mi-a fost mirarea. Totuși n'am dat importanță imediat faptului, ci peste o jumătate de oră, așa ca din întâmplare, l-am întrebat răsând pe „șef“ dacă e mulțumit de băieții pe cari l-a ales. Văzând că nu sunt supărat, s'au ridicat și ceilalți și-au început să-mi povestească intențiile lor și felul cum aveau de gând să-și îndeplinească scopurile. Dacă în ceea ce privește scopul nu erau tocmai de condamnat — voiau să se apere de băieții mai mari care-l băteau — în ceea ce privește mijloacele nu lipsea aproape nimic din tehnica desăvârșită a unor profesioniști. Pumnalul, lovitura în locul cel mai vulnerabil, șiretenia, erau utilizate cum nu se poate mai bine.

Evident în fața acestei situații, societatea are tot interesul să înăbușe

asemenea tendințe dăunătoare, să descopere pe incorrigibili, să-l izoleze și să prevină acolo unde poate. Mijloacele de a preveni și de a descoperi infracțiunile minorilor sunt admirabil redate în cartea dlui Alexandru Roșca-Vom analiza câteva din capitolele cele mai importante.

Individul se naște cu tendințe spre anumite acțiuni. Pe baza acestor tendințe și sub influența condițiilor de mediu sufletul se definește treptat până când ia o anumită formă cu caractere specifice și moduri de manifestare proprii. Există deci la baza conduitei umane un complex de cauze mai mult sau mai puțin determinate. A găsi acele mobile înseamnă să fixezi cu multă aproximație condițiunile de dezvoltare sau de sublimare tendințelor care ar fi dăunătoare atât individului cât și societății.

Am spus mai sus că în totdeauna conduita socială se formează pe baza tendințelor native și sub influența împrejurărilor exterioare. De cei doi factori depinde ca individul să se integreze cât mai perfect în colectivitatea din care face parte, să se supună legilor și să-și însușiască aspirațiile ei, sau să înfrângă voința acestei colectivități, să devină prin urmare un infractor. Printre *factorii individuali* amintim: anomaliile native ale vieții emotiv active, inteligența redusă și diferitele turburări organice. *Mediul*, la rândul lui prin: certurile și neînțelegerile din familie, lipsa de supraveghere, condiții economice defavorabile etc., poate contribui într-o largă măsură la săvârșirea unei infracțiuni.

Pentru studiul diferiților factori care contribuie la determinarea delincvenței, autorul a întrebuințat metoda *cazurilor* și metoda *comparativ-statistică*. Prima constă în analizarea fiecărui caz în parte și în aprecierea importanței relative a simptomelor descoperite. E o metodă utilizată mai mult în psihiatrie. Cea de-a doua constă în a compara rezultatele obținute cu minorii delincvenți cu acelea obținute cu minorii nedelincvenți. Pentru studiul antecedentelor personale și familiale a utilizat metoda chestionarului, iar pentru studiul vieții emotiv-actieve, metoda experimentală, teste etc. Metodele sunt atât de variate pentru că și aspectele condițiilor individuale studiate sunt tot atât de variate.

După ce am văzut metodele utilizate să trecem la capitolul asupra *eredității*.

În decursul veacurilor s'au emis o mulțime de teorii privitoare la ereditate. În general prin ereditate se înțelege transmiterea însușirilor dela înaintași la urmași. Această definiție nu e destul de precisă. De aceea autorul admite definiția lui J. Bauer: *înțelegem prin ereditate transmiterea caracterelor și însușirilor înaintașilor la urmași prin mijlocirea plasmelor generative*. Problema eredității este foarte complexă. În adevăr prin faptul că părinții unui delincvent au fost și ei delincvenți nu ne îndreptățește să credem

că delincvența se transmite prin ereditate. Prin metoda genetică se poate demonstra că frecvența infracțiunilor se găsește într'un procent mai mare în anumite familii. Nu se știe însă întrucât acest fapt se datorește eredității și cât medlului. Numai în cazul când condițiile medlului s'ar schimba cu desăvârșire și influența ereditară ar persista totuș, numai atunci ar putea fi vorba de o diagnosticare precisă. Ori în cele mai multe cazuri copiii trăiesc în acelaș mediu cu părinții lor. Dealtfel concluzia tuturor autorilor este că *nu poate fi vorba de o ereditate a criminalității în sensul propriu al cuvântului*, ceea ce se moștenește sunt anomaliile psihice care pot să determine criminalitatea.

Un alt capitol interesant definește factorii fizici. După Lombroso criminalii înăscuți formează un tip uman distinct, o clasă aparte de indivizi cu trăsături fizice care pot fi observate și măsurate. În urma măsurătorilor făcute s'a dovedit că defectele și malformațiunile fizice se găsesc într'o egală măsură și printre nedelincvenți, ca atare nu constituiesc stigmate caracteristice. Astfel Bronner și Healy găsesc că factorii fizici sunt motive de criminalitate numai în 5,6% dintr'un număr de 2000 de cazuri.

Pe lângă determinanții fizici mai amintește determinanții fiziologici: *Viața fiecărui individ este determinată într'o mare măsură de secrețiile sale interne a căror influență se exercită atât asupra fizicului cât și asupra psihicului său*. Deși secrețiile interne pot să influențeze într'o mare măsură viața noastră sufletească, nu putem însă reduce procesele sufletești la funcțiunile unor anumite glande, după cum nu putem spune că sistemul nervos este echivalent cu sufletul. Individul este un complex în care părțile se influențează reciproc, fără ca nici una din aceste părți să aibă caracterul unei entități distincte.

Intelligența deasemeni este un factor hotărâtor în comiterea unei infracțiuni. Debilul mintal, neputându-se adapta situațiilor noi pe care societatea, le pune mai cu seamă în vremuri de reperi schimbări, în mod fatal va ajunge-să-l înfrângă legile.

În urma măsurării inteligenței unul număr însemnat de delincvenți cu ajutorul testelor neverbale de grup etalonate în cadrele Institutului de Psihologie din Cluj, autorul ajunge la următoarele rezultate: *față de 277 care este procentul debililor mintali în populația generală (nedelcvenți), la delcvenți acest procent este 31,13 (la băieți) și 38,88 (la fete)*.

Calculând coeficientul de asociații dintre delcvență și debilitate mintală, găsim un coeficient de +0,88 la băieți și +0,91 la fete. Aceasta însemnează că este o strânsă legătură între delcvență și debilitatea mintală.

Alt factor este viața emotiv-activă. Știm că mobilul oricărei acțiuni umane este *trebuința*. Orice trebuință ca să se realizeze deșteaptă o teu-

dință. De felul cum individul realizează aceste tendințe depinde ca el să fie un infractor sau un om normal. În satisfacerea oricărei trebuințe intervine puterea de inhibiție, care se manifestă sub diferite forme: frică de pedeapsă, inteligență, educație etc.

Prin diferite metode autorul a măsurat toate aspectele acestei puteri de inhibiție, numite și însușiri de temperament. Astfel pentru măsurarea gradului de inhibiție motorică a întrebunțat următorul test. S'a spus subiecților să scrie cu scrisul obișnuit propozițiunea: *Iarna ninge*. Cu ajutorul unui cronometru examinatorul a măsurat timpul întrebunțat apoi le-a spus s'o scrie încă odată dar cât se poate de încet. Diferența între timpul utilizat la prima încercare și cel utilizat la a doua ne dă *inhibiția motorică*. S'a găsit coeficientul de asociație $-0,71$ între delincvenți și inhibiția motorică. Deci un coeficient negativ. Tot prin asemenea metode simple și ingenioase autorul a măsurat iuțeala reacțiunii, tensiunea psihică, sensibilitatea și sugestia. Între trăsăturile psihopatice, neurotice și delincvență a găsit un coeficient de $+0,78$, ajungând la următoarea concluzie: *un individ psihopat poate să treacă la infracțiune chiar în condițiuni obișnuite de mediu*.

O influență covârșitoare asupra conduitei individului are și *mediul* prin: atmosfera morală de familie, societățile pe care le frecventează, teatrul cinematograf, climă, etc. Fiecare din acești factori poate direcționa tendințele native în sensuri diferite. Prin urmare conduita individului se datorește unei configurații de factori care se influențează reciproc.

Măsurile practice pe care trebuie să le luăm sunt de două feluri: *preventive* și de *îndreptare*.

Pentru că factorii care contribuie la determinarea delincvenței îi putem împărți în două categorii: factorii ereditari și factorii de mediu, rezultă că sunt două categorii de măsuri preventive *eugenice* și *eutenice*.

Prin eugenie se va căuta să se împiedice reproducerea indivizilor cu însușiri indezirabile care se dovedesc a fi ereditare și să favorizeze reproducerea celor bine dotați.

Printre măsurile *eutenice* autorul amintește *Igiena mintală, disciplina care caută să se ocupe de toate condițiile și măsurile care pot asigura nu numai evitarea conduitei criminale, ci a ori căror conflicte și neajunsuri psihice*.

Dar cel mai important rol cade în sarcina familiei și a școlii. Brutalitatea părinților ca și indulgența sau indiferența lor, promiscuitatea în familie, etc. pot influența într'o mare măsură conduita copilului.

Școala deasemenea poate fi de multe ori făcută răspunzătoare de infracțiunile copilului fie prin faptul că a neglijat să corecteze anomaliile pe care un ochi mai atent ar fi putut să le observe, fie prin faptul că ea însăși prin metode rele a stâlcit tendințele native, care deși înăbușite pen-

tru o bucată de vreme s'au manifestat mai târziu în forme pe care nici nu le-am bănuț.

Mijloacele de îndreptare nu mai cad în sarcina noastră. Reeducarea se face în institute speciale.

Cartea d-lui Alexandru Roșca pune probleme prea interesante pentru ca să fi putut spune totul în acest rezumat. Cetea ei îți lasă impresia unei lucrări complete.

C. Dogaru

III. Dr. Giorgiu Popa, — autor de manuale didactice.

Intre piedecel ce stăteau în calea progresului învățământului din acele vremuri, arătate sinodului eparhial din Arad la 1872, de către antecesorul lui Dr. Giorgiu Popa în postul de asesor-referent, era indicată și absența manualelor didactice.

Atât îi mai rămase de realizat autorului nostru după ce a dat școalei românești de aici: principii călăuzitoare în „Merinde dela școală“, organizație și administrație bună în „Mănuducere“ și „Plan de învățământ“ la 1877 și 1888.

Problema manualelor școlare a preocupat mult pe factorii de conducere ai școalei românești¹⁾. Dr. Giorgiu Popa și în această chestiune este promotor și autor în același timp, prin scrierea și publicarea de manuale didactice. A scris — în ordine cronologică, care credem, că denotă gradul de necesitate simțită în școalele noastre de pe atunci — următoarele manuale didactice:

1. *Fizica în școala poporală* Arad, 1878.
2. *Istoria Universală ales a națiunii române și a regatului Ungaria*, pentru școala poporală, Arad 1879.
3. *Istoria biblică*, adecă Testamentul vechiu și nou, pentru școalele poporale, Arad 1885. Acest manual la 1894 apare în ediția IV.
4. *D. torințe și Direpturi*, manual pentru școalele poporale Arad 1885. Manualele acestea, cu excepția Fizicei, au numai valoare istorică. Iată cam ce am putea spune sumar despre ele.

---

¹⁾ Vezi Dr. G. Ciuhandu: Dr. Giorgiu Popa Un om de școală și cultură, pag. 19—23.

1. Fizica în școala populară.

În „*Precuvântare*” găsim următoarele principii, cari își au și azi locul în alcătuirea unui astfel de manual, precum și în predarea Fizicii.

„Cu experimentări, cu intuițiuni, numai așa se propune fizica Pe această „cale școlarul merge cu plăcere. Și noi să ne mulțumim cu cunoștințele „corecte, ce le câștigă din intuițiune, dar să nu pretindem definițiuni ce l-ar „îngreuna. Am fost cu desclănită atențiune la aceea, că propunătorul, în „fiecare casă să poată găsi sau însuși să-și poată face mai toate instru- „mente necesari la experimentări

„Prin Fizică urmărim nu numai cultura intelectuală și morală ci și fo- „losul real. Fizica seamănă cu planta înflorită, nu numai ne desfătează cu „mirosul, ci trebuie să ne și nutrească cu fructul său, când i se vine timpul.

În accentuarea efectului moralizator al Fizicii, vedem influința concep- ției lui Herbert Spencer, care evidențiază la rândul său, valoarea morală și religioasă a științelor pozitive, față de aceeași valoare a științelor uma- niste. Accentuarea folosului practic al Fizicii este în deplin acord cu crite- riul alegerii materiei de învățământ, despre care a fost vorba¹⁾.

Dintre contemporani remarcă Fizica lui Dr. Giorgiu Popa consilierul școlar în retragere Dr. Paul Vasiciu în revista: „*Higiena și școala*” apre- ciind-o ca o carte *mult dorită de învățători, scrisă în stil ușor și pe care o recomandă călduros*²⁾.

Materialul este astfel prezentat — bine lucrat și bine ales — încât oferă toate indicațiile și posibilitățile prelegătorului pentru a și-l putea prelucra în lecțiuni metodice.

Definițiile respectiv legile fizice sunt concise și toate sunt scoase din fenomene naturale cunoscute copiilor. Dacă i s'ar face cuvenitele corectări limbistice, manualul ar putea fi utilizat și astăzi atât din punct de vedere științific cât și din cel pedagogic.

Reproducem pentru ilustrare următoarea lecțiune:

Temperatura³⁾

„Bag mâna în apă de râu și simțesc răceală. Dacă bag mâna în apă „ce a stat un pic la foc, simțesc căldură.

„Dar mai înainte învățarăm că și apa de râu are căldură și încă mai „multă decât gheața, pentrucă căldura a făcut-o fluidă. Deci de unde vine „deosebirea între răceală și căldură? Acea deosebire vine dela mâna

1) Vezi Corelațiunea obiectelor de învățământ, pag. 19.

2) Dr. Gheorghe Ciuhandu: Dr. Giorgiu Popa... pag. 22

3) Dr. Giorgiu Popa; Fizica pentru școala populară pag 65.

„omului. Omul numește reci acele corpuri, cari au mai puțină căldură decât mâna lui; iar calde le numește pe acelea, cari au mai multă căldură decât mâna. Inse căldură au și corpurile reci și cele calde, mai multă sau mai puțină au toate corpurile, încât am fi putut numera și căldura între proprietățile generali ale corpurilor.

„*Temperatura numim căldura câtă are un corp.* La anumită temperatură apa se face aburi; la altă temperatură iarăși apa se face gheață. Deci alta e temperatura apei când aburează și iarăși alta când îngheață.

„Lemnul la anumită temperatură se aprinde și arde. Corpurile cari la o temperatură anumită se aprind și ard se numesc arzătoare.

Manualul, în cele 90 de pagini; cuprinde toate problemele Fizicii: Ferurile corpurilor. Insușirile comune ale corpurilor. Deosebirile întene ale corpurilor. Mecanica. Căldura. Sunetul. Optica. Magnetism și Electricitate. Se termină cu următoarea încheere:

„La încheerea studiului, putem înțelege mai bine cumcă ce este, ce folos și ce importanță are pentru noi fizica?.

„1. Folosul fizicii pentru toți, îl vedem la fiecare pas în toate zilele, că toți avem lipsă să cunoaștem condițiunile sau recerînțele vieții noastre. În deosebi plugarul să cunoască puterile acelea din natură, cari fac să-i rodească câmpurile și să-i crească vitele, să știe cum să le nutrească și să le îmbunească; măestrul să înțeleagă legile chimiei, ale mecanicii, etc. ca să le întrebuițeze cu sporiu bun la lucru. Câte lucruri bune și câte indemnări avem noi astăzi în fiecare zi, ce bătrânii noștri nu le aveau; toate acestea sunt produse ale cunoștințelor fizice: îmbrăcămintea bună și eftină, locuințe sănătoase, calde sau recoroase, după trebuințe. Cu calea de fer omul învinge distanța din spațiu și cursul din timp etc.

„Fără de cunoștințe fizice, omul mai nainte purta frică și de animale și de puterile din natură. Astăzi bagă prav de pușcă într'o țeavă de fer, aprinde pravul, carele de căldură capătă putere espanzivă de iese din pușcă detunând și aruncă glonșul, drept acolo unde a ținlit omul: cade mort animalul cât de mare! Nu este animal în apă, pe pământ sau în aer, carele să se poată prinde la luptă cu omul cel înarmat cu puterile și cunoștințele fizice.

„Apele se revărsau și făceau daune, dar omul, în baza legii de apă-sare și de cădere le-a condus în albiile regulate și printre rezoare, ca să-și adape holdele se rodească mai bine.

„Omul a supus apa și aerul să-i întoarcă roțile dela moară; iar din apă și foc făcu mașina de aburi; tot apu și tocul ne tierb mâncarea, ne coc pânea etc.

„Cunoștințele fizice l-au eliberat pe om nu numai de frică ci și de credința deșartă și de superstițiuni. El credea mai nainte, că fulgerul cearcă

„(caută) draci pe pământ ca să trăznească întrânșii, și că acești draci să ascundeau în dosul omului. *Erau mulți draci și multe năluci pe pământ, deoarece omul nelăvătat numea drac sau nălucă orice putere sau fenomen ce nu și-l știa expl. ca.* Însă astăzi au perit dracii și nălucile, pentru că omu știe că fulgerul cearcă (caută) conducători buni, și că viforele sunt de lipsă „pentru că curățe aerul de mirosurile nesănătoase, precum focul curăță metalele de rugină etc. El iubește puterile din natură, de cari mai înainte se teme; le iubește pentru că-i sunt tot atâtea ajutoare și folositoare la lucru.

Până aci, autorul nostru, face apologia științei, arătând foloasele ei pentru om. Face aceea ce înainte sa cu 17 ani a făcut Herbert Spencer¹⁾.

De sigur a scrie azi o Fizică pentru școlăle primare nu e lucru mare. Dar a introduce, cu un asemenea crez, Fizica în școlăle primare *confesionale* la 1878 nu era lucru ușor și mai ales nu-l putea face decât un adevărat organizator, care are deplină conștiință a desăvârșirii operei sale în toată complexitatea ei. Conștiu deci de rolul său de organizator și îndrumător nu să intimidează, ci conduce razele luminoase ale științei, ca să lumineze căile încă întunecate ale neamului său

Numai faptul acesta singur ar fi suficient pentru a ne convinge, că în adevăr Dr. Giorgiu Popa „credea că *mentrea sa este să deschidă orizonturi noi în domeniul școlălor de sub conducerea sa*“ după cum susține Dl. profesor Ioan Costa, care l-a cunoscut. Iar că în privința aceasta a răspuns unei necesități didactice ni o confirmă atitudinea membrilor corpului didactic manifestată față de apariția acestui manual: „mult dorit de învățători.“

Dar conștiu și de răspunderea operei sale, pe lângă toată apologia ce o face științei dă sufletului și armonia constructivă a celor două elemente: credința și știința, deaceea în partea doua a încheerii continuă astfel:

„2. Cine a făcut legea, ca ferul să cadă la pământ, adevă cine a creat puterea de atragere a pământului? — Cine a făcut legea, ca ferul să se împreune cu oxigenul, adevă cine a creat puterea chimică? — De unde vine puterea electricității și puterea magnetismului? Toate vin a bună seamă dela un singur spirit înalt!

„Despre om încă zicem, că are mai multe puteri sufletești, precum: voința, judecata, imaginația etc. dar toate vin dela un singur izvor, dela suflet. e numai un om! Se și afirmă cumcă: „omul e o lume mică în lumea cea mare“; bunăoară cum am zice că: lumea întreagă nu e decât „un singur om mare!

¹⁾ Vezi Herbert Spencer: Despre educația intelectuală morală și fizică, trad. de B. Marian, pag. 53 — 58.

„Precum la om, puterile sufletești lucră în corpul nostru, de unde ele
 „prin conșelegere sau armonie conduc faptele noastre; — așa și în natură,
 „legile și puterile naturii sunt în corpuri, unde și de unde prin conșelegere
 „sau armonie lucră și conduc corpurile și toată viața fizică.

„Despre toate acestea, Părintele armoniei, Atotputernicul Dumnezeu,
 „așa grăește prin gura poetului nostru Eliade:

„Am întregit, atomul i-am dat proprietatea,

„Impus-am simpatia cu altul a se sfinge.

„Și întregit-am totul; iar legile-mi divine

„Il leagă și îl ține. Materie și minte

„Unitu-le-am prin nuntă.....

„Ideile cu ideile am zis să se înmulțească

„Și'n sacra armonie formând societate

„A combina știința.....

„Și arte să producă. Incât arte cu arte,

„Știință cu știință, și toate între sine

„Se'nchee cunoștința luminei neapuse,

„Eternei verități *vecin să fie omul.*

2. Istoria Universală ales (mai) Istoria Națiunii Românești și a Regatului Ungaria.

Conținutul acestui manual ni-l arată autorul în pagina 3, unde spune:

„Această carte cuprinde pe scurt istoria universală. Dar în această
 „istorie vom întâlni și faptele națiunii noastre, adică istoria națiunii româ-
 „nești. De asemenea vom afla, ce întâmplări au fost în țara în care locuim,
 „adică istoria țării Ungaria“.

O istorie a românilor pentru școlile primare așa după cum dorea
 autorul nu se putea scrie pe acele vremuri. Credem, că istoria universală
 este contemplată, de autor, mai mult pentru a-i servi de cadru istoriei româ-
 nești, aceasta o arată și titlul: (mai) ales Istoria națiunii românești..., iar
 pentru ca să poată fi utilizată în școlile primare, intercalează și istoria
 țării Ungaria (nu zice istoria patriei).

Evul vechiu e tratat dela pag. 4 până la pag. 28, de unde începe E-
 vul mediu.

Din istoria evului vechiu remarcăm, ca la pag. 24 al. 2 constată originea
 noastră romană:

„Dela acei romani, pe cari împăratul Traian i-a așezat în Dacia, s'a
 „început națiunea românească de azi“.

Deci am fi urmași numai a Romanilor așezați în Dacia. Nu spune că
 ne-am născut din amestecul Romanilor cu Dacii rămași aici.

Evul mediu e tratat dela pag. 28 până la 48. La pag. 35 intercalează istoria românilor începând cu cele trei voievodate.

„Când veniră Ungurii, Românii steteră împărțiți sub trei domni sau „principi și anume:

„1. Pe câmpia Crișurilor și a Someșului domnea Menumariot;

„2. pământul, ce se adăpa de râul Timișului era sub domnia lui Claudiu; și

„3. în Transilvania domnia Gelu.

În trei lecțiuni consecutive arată căderea celor trei domni sau principii și cucerirea de către Unguri a voievodatelor lor.

Continuă istoria Ungurilor până la ultimul rege din familia lui Arpad. Aici intercalează: „*Bătăliile pentru sfântul mormânt*“ a căror însemnătate pentru cultură religioasă și umanitate o remarcă. Acest capitol îl încheie așa:

„Sfânta Maria, carea „cu fructul corpului său“ a mântuit genul omenească, era pentru cavaler îndemnat să stăineze femeia. Femeile văzându-se „slimate, se îndemnară la fapte de laudă și la virtuți creștinești“.

Aici se vede respectarea principiului, de care a fost condus autorul nostru în educația femeii, despre care am vorbit¹⁾.

După acest capitol intercalează iarăși istoria noastră, cu: „*Înființarea domniei în țara românească*“ la anul 1290 de Radu Negru. „*Mircea I. domnul țării românești*“ (1383—1419-36) „*Înființarea domniei în țara Moldovei*“ la 1350 de Dragoșiu din Maramureș. „*Alexandru cel bun domnul Moldovei*“ (1401—1433-32).

După regele Ungariei Sigismund, amintește despre: „*Rescoala Românilor din Transilvania dela 1437*“ sub conducătorii Martin și Antoniu. În *Bătălia dela Varna* amintește de conducerea armatei Ungurești de către Ioan Corvinu numit și *Uniade* român din Transilvania și despre unirea lui, împotriva Turcilor, cu *Vlad Dracul* domnul țării românești. Vorbește despre *Ioan Corvin ca guvernator* apoi despre *Regele Matei Corvin* pe scurt, și despre *Rescoala lui Georgiu Dogea*.

După „*Căderea Ungariei la Mohăciu*“ (1458 -1504=46 de ani) Mai vorbește despre: „*Invențiunile mai însemnate...*“ Cultura în evul mediu și Descoperirea Americii și se încheie istoria evului mediu.

La pag. 48 începe Evul nou. Aici este amintit primul, în ce privește istoria noastră, „*Mihaiu eroul*“ (1593—1601=8 ani).

În istoria lui Mihaiu amintește despre luarea titlului de: „*domn al Țării românești, al Moldovei și al Transilvaniei*“ la 1600.

Pe cei ce uciseră mișelește pe Mihaiu și-i tăiară capul îi înfierează așa

¹⁾ Vezi Educația femeii pag. 31.

„Barbarii și simbriașii, ei nu știau onora nici mort, pe cel ce a făcut „onoare creștinătății cât a fost viu“¹⁾. Lecțiunea despre Mihaiu o încheie cu următorul îndemn al istoricului german Engel: „Să aruncăm flori pe mormântul unui principe român, care interesează istoria lumii“²⁾. În timpul domniei lui Leopold I. împărat și rege amintește despre: Persecuțiile Românilor din Transilvania. Introducerea limbei române în biserică și în legătură cu aceasta despre eșecul ajutorului tendențios al principelui George Racoți, despre moartea mitropolitului Sava care în ultimele clipe ale vieții sale s'a rugat lui Dumnezeu:

„Fă, Doamne, să ajungă în mâna Românilui acest pământ (piața Blajului) pe care io mor pentru credință“ Pe acest pământ e astăzi mitropolia Românilor uniți³⁾.

Urmează: *Înființarea Rusiei și a Poloniei. Unirea în biserică românească din Transilvania. Carol III. Maria Terezia. Aci intercalează: Fanariotii în Țara românească și în Moldova. Bucovina se rumpe dela Moldova. În legătură cu Iosif al II. vorbește despre Horia, Cloșca și Crișan. Despre revoluția franceză scrie 8 pagini (63—70).*

Înființarea institutului pedagogic — școala normală D. Țichindeal de azi — în Arad, la anul 1812, o consideră ca remunerație dată Românilor, cari luptară alături de Francisc I.

Despre Samuil Clain, Petru Maior și George Lazăr zice: „Aceștia „scriseră cărți bune de-ar putea să facă onoare în orice timp ori cărei literaturi culte. Români, câți știau ceti, toți le ceteau și se luminau“⁴⁾.

După eliberarea Sârbilor de Turci vorbește despre *Tudor Vladimirescu 1821*, aici remarcă, că Tudor a fost tradat de căpitanii slăveni ce-i avea în armata sa. Despre Ipsilanti zice:

„Ipsilanti știu ft ucigaș, dar nu erou — că îndată ce intrară Turcii „în țară, Ipsilanti trase fuga la Transilvania“⁵⁾.

Urmează eliberarea Grecilor de sub Turci. *Ferdinand al V. Apoi anii 1848—1849, arătând pe scurt și mișcările românilor din Transilvania Muntenia și Moldova.*

Arată binefacerile făcute de Francisc Iosif I. Românilor din Transilvania.

După aceasta tratează într'o lecțiune despre *Napoleon III. Unirea principatelor române. Unitatea Italiană și înființarea împărăției germane.* Vorbește apoi în câte-o lecțiune despre *Alexandru Cuza domn în România*

¹⁾ Istoria... de Dr. Giorgiu Popa, pag. 55.

²⁾ Istoria... de Dr. Giorgiu Popa, pag. 55.

³⁾ Istoria... de Dr. Giorgiu Popa, pag. 57.

⁴⁾ Istoria... pag. 70—71.

⁵⁾ Idem... 72

(1859—1866-7). și despre *Carol I 1866. Cu Bătălia din orient 1876—1877 și Invențiunile se încheie istoria politică. Urmează: Luptele de cultură. Despre cum s'a făcut progresul politic. Despre cum s'a făcut progresul economic și cultura de astăzi a omenimel.*

Schifând cuprinsul manualului de Istorie, vedem, că alături de evenimentele istoriei Universale și ale Ungariei sunt înșirate și evenimentele mai însemnate ale istoriei românești. Acesta a fost motivul pentru care Istoria lui Dr. Giorgiu Popa a fost interzisă de guvernul maghiar¹⁾.

Deși Istoria a apărut în urma Fizicei, totuși în ce privește forma, în care este prezentat materialul istoric, este inferioară Fizicei.

Materia, în general este foarte sumară și este redată în formă de rezumate, foarte clare de altfel, dar oricât, lipsindu-le viața nu pot deștepta interesul cititorilor. A apărut în trei ediții, în total 3000 de exemplare²⁾.

3. Istoria biblică, adeca Testamentul vechiu și nou pentru școale poporane.

Cunoaștem ediția dela 1885 și una, a IV. ediție, dela 1894 Nu d'fer întru nimic aceste două ediții. Ba ceceace este în defavorul ediției dela 1894 e, că-i lipsesc și cele patru gravuri: Cina cea de taină, Răstignirea lui Iisus, Învierea lui Iisus și Înălțarea lui Iisus la ceriu, pe cari le aflăm în ediția dela 1885

Manualele n'au nici introducere și nici încheere. Testamentul vechiu, este tratat în 11 capitole, iar Testamentul nou în 14 capitole. Materialul e prelucrat în forma catehelică (întrebări și răspunsuri).

Ediția dela 1885 are 23 de pagini, iar cea dela 1894 numai 21 de pagini.

Pentru ilustrare reproducem două lecțiuni: Una din Testamentul vechiu și una din Testamentul nou:

Cap. 4.— *Diluviul sau potopul*³⁾.

1. *Mal dăruit-a Dumnezeu un flu lui Adam în locul lui Avel? Dumnezeu i-a dăruit un fiu cu numele Set.*
2. *Ce moravuri au avut Set și următorii săi?*
Set și următorii săi au fost ascultători de Dumnezeu.

¹⁾ Dr. George Ciuhandu: Dr. Giorgiu Popa... pag. 22.

²⁾ Dr. George Ciuhandu: Dr. Giorgiu Popa... pag. 22.

³⁾ Istoria biblica ed. din 1885, pag. 5, ed. IV. din 1894, pag. 5.

3. Dar următorii lui Cain ce moravuri au avut?

Moravuri rele.

4. Însoțitu-s'au următorii lui Set cu următorii lui Cain?

S'au însoțit și s'au căsătorit între sine, de aceea toți s'au stricat, și n'a rămas drept și plăcut înaintea lui Dumnezeu numai unul cu numele Noe.

5. Ce l-a zis Dumnezeu lui Noe?

Să facă o corabie mare, în care să între el cu cei trei feciori și cu muerile acestora, și să iee câte o păreche din toate viețuitoarele.

6. După ce Noe cu al săi a intrat în corabie ce s'a întâmplat?

A trimis Dumnezeu o ploaie, patruzeci de zile și patruzeci de nopți, de s'au înecat și s'au potopit toți oamenii și toate viețuitoarele de pe fața pământului. Acela a fost potopul sau diluviul.

Cap. 9. — Cina cea de taină¹⁾.

1. Când era Iisus cu învățăceii săi la cină în Ierusalim, ce le-a profețit?

Le-a profețit iarăși, că unul dintre dânșii îl va vinde.

2. Ce a făcut Iisus luând pâinea?

A binecuvântat-o, a frânt-o și a dat-o învățăceilor săi zicând: Luați, mâncați, acesta este trupul meu, carele pentru voi se frânge spre iertarea păcatelor.

3. Ce a zis Iisus luând potirul?

Luând potirul și dându-l învățăceilor săi a zis: Beți dintru acesta toți, acesta este sângele meu, care pentru voi se varsă spre iertarea păcatelor.

4. Facem și noi cina cea de taină?

O facem la sfânta cuminecătură, că așa a poruncit Iisus învățăceilor săi zicând: Faceți aceasta întru pomenirea mea!

Forma catehetică nu este forma de comunicare de cunoștințe specială a autorului nostru. Ea a fost întrebuințată din timpuri vechi. A fost acceptată probabil din convingerea sau credința mai mult, că împărțind materia, ce trebuie învățată în unități cât mai mici, ea va fi memorizată cu mai multă ușurință din partea copiilor. Nu și-au dat însă seamă adepții acestei forme, că prin faptul că pretindem copiilor să învețe și întrebarea, ei memorizează de fapt mai mult decât este necesar și acesta este primul neajuns, al acestei forme de comunicare de cunoștințe.

Examinând lecțiunile reproduse de noi vom mai constata și alte neajunsuri ale formei catehetice:

În lecțiunea: *Diluvul sau potopul* sunt 6 întrebări și tot atâtea răspunsuri. Cu excepția răspunsului dela întrebarea a doua, celelalte răspunsuri nu pre-

¹⁾ Istoria biblică ed. din 1885, pag. 18. ed. IV. din 1894, pag. 17.

zintă un înțeles întreg fără întrebări. Așa de. ex. dacă copilul uită întrebarea a treia, ce poate să-i ajute răspunsul singur, al acestei întrebări? Ce știe despre chestiune, reținând singur răspunsul întrebării? (Moravuri rele). La fel și celelalte răspunsuri. Prin urmare în această formă prezentate cunoștințele copiilor, ei nu pot cunoaște chestiunea în întregime. Acesta e al doilea neajuns al formei catehetice. Același lucru îl vom constata examinând și lecțiunea: *Cina cea de taină*, precum și restul lecțiunilor din ambele ediții ale Istoriei biblice.

Dar din construcția unei lecțiuni prin întrebări și răspunsuri ca cele din lecțiile reproduse, mai rezultă încă un neajuns, al treilea: Cățind lecțiunea, fără întrebări ea nu formează un întreg armonios, ci niște frânturi, niște propozițiuni sau fraze, cari n'au între ele o legătură organică și prin urmare, în cazul cel mai bun, memoria copiilor se îmbogățește cu câteva cuvinte, fraze, din cari puterea lor de cugetare nu profită nimic.

Nici forma în care se utilizau, aceste manuale nu era potrivită pentru dezvoltarea puterii de judecată a elevilor, pentru că învățătorul cetea întrebarea din carte — ori o memoriza și dânsul, în caz contrar risca să nu primească răspuns, chiar când elevii memorizaseră foarte bine lecțiunea; altfel pusă întrebarea, de cum era în carte și deci memorizată de elevi, era necunoscută și nu provoca nici un răspuns — iar elevii răspundeau din memorie. Cine reproducea mai fidel textul cărții, era considerat ca cel mai bun elev, nu se cerceta dacă cuvintele reproduse sunt și înțelese de copii.

Dar precum forma catehetică nu este originală a autorului nostru, tot astfel nici neajunsurile ei nu i se pot atribui lui. Constatăm numai că în manualele de Istoria biblică și Dr. Giorgiu Popa întrebuițează forma catehetică cu toate desavantajele inerente a acestei forme.

4. Datorii și drepturi.

Manual pentru școlile populare.

Și acest manual e scris tot în forma catehetică. În primele 9 capitole tratează despre drepturi și datorii în general. Cu cap. 10 se încep drepturile și datoriile cetățenești: A. Statul și cetățeanul. B. Puterea legislativă. C. Puterea executivă: I. Ministerul II Municipiile. III. Comunele D. Drepturi cardinale: I. Libertatea și egalitatea persoanei, II. Libertatea religiei și statul organic. III. Dreptul la naționalitate. IV. Libertatea învățământului. V. Dreptul de asociațiuni de petițiuni și de gravamine. VI. Dreptul la avere și la obligațiuni. VII. Dreptul penal. VIII. Județe. Datorii: I. Datoria de a învăța carte. II. Datoria militară. III. Datoria de a suporta sarcinile publice și a solvi contribuțiunile. La sfârșitul manualului este un registru alfabetic. Cartea are 52 de pagini și n'are prefață.

Roproducem și din acest manual două lecțiuni: Una din partea generală: *Sufletul omului și cealaltă din partea privitoare la drepturi: Libertatea și egalitatea persoanel.*

Cap. 3. Sufletul omului¹⁾.

1. Ce este sufletul omului?

Este substanța aceea nemuritoare, ce ni-a însuflat-o Dumnezeu și care neconținut lucrează în noi prin facultățile sale.

2. Cari sunt facultățile sufletului?

Facultățile sufletului, câte le cunoaștem, sunt patru și adică: 1. simțul intern; 2. inteligența; 3. voința liberă și 4. dorința fericirii eterne.

3. Ce face simțul intern?

Simțul intern face să simțim impresiunile de plăcere sau de neplăcere, ce ni le cauzează vre-o circumstanță externă sau vre-o stare din lăuntru nostru de. ex. impresia de plăcere ce ni-o cauzează auzirea unei cântări frumoase; așa mai departe tot prin simțul intern cunoaștem când există în lăuntru nostru o bucurie, spaimă, pietate, foame, sete etc.

4. Ce face inteligența?

Inteligența face să pricepem și să înțelegem acele adevăruri, cari de sine sunt evidente, sau la acărora cunoaștere putem ajunge prin cugetarea noastră de. ex. cumcă apa curge, este un adevăr evident, adică se vede; iar cumcă cu adăparea vom folosi legumelor de pe strai, este un adevăr ce ni-l cugetăm.

5. Animalele încă simțesc foame, spaimă etc. deci au și animalele simț intern și prin ce se deosebește omul de animale?

Animalele încă au simț intern, dar simțul intern al animalelor se conduce numai de simțurile lor externe, și se exprimă în fapte de instinct. Inse simțul intern al omului se conduce de inteligență și se exprimă sau prin vorbă sau prin fapte de ale voinței libere. Deci se deosebește omul de animale prin aceea, că omul se conduce de inteligență și posedă darul vorbirii și al voinței libere.

6. Ce este voința liberă?

Voința liberă este aceea facultate, ca să putem face liber acel bine sau acel rău, ce vrem să-l împlinim, după ce ne-a luminat inteligența; și de unde lipsește inteligența, acolo nu poate fi voința liberă, ci numai instinct animalic. Deci pe om în voința sa liberă trebuie să-l conducă inteligența, care ne spune, că făcând bine avem să ne așteptăm la remunerație; iar făcând rău, avem să ne așteptăm la pedeapsă.

¹⁾ Datorință și drepturi, pag. 3—5.

7. Ce este dorința fericirii eterne?

Este facultatea și nizuința continuă a omului, ca făcând cea mai înțeleaptă și mai bună întrebuințare de toate puterile corpului și ale sufletului său să devină fericit pe acest pământ, iar după moarte să poată ajunge iarăși la Dumnezeu, dela care a purces și unde este fericirea cea eternă.

Libertatea și egalitatea persoanei¹⁾

1. Ce este libertatea personală?

Persoana fiecărui cetățean este liberă, adecă: Nu există sclăvie nici robotă și nici un obligament ce să nu se poată rescumpăra. Iar din iobăgia de mai nainte n'au rămas decât *regalele*, adecă acel drept al fostului domn de pământ, ca el singur să țină birt și moară; dar și regalele, în multe locuri, comunele mai cu pricepere și cu sânguință le-au rescumpărat loru-și. Mai departe, nici un cetățean nu poate fi judecat, mai nainte de a fi ascultat. Nimene nu poate fi închis, mai nainte de a fi judecat, cu excepția cazurilor de crime mari. Părerea sa fie-cine liber o poate spune și tipări. Pedepsa cu băta, adecă bătaia este ștearsă, pentrucă e în contra demnității personale. Fie-cine își alege lucrul, ocupațiunea, măestria sau profesiunea, pentru-care se simte mai capace și se poate așeza în țară ori unde și când vrea poate eși din țară după ce a împlinit serviciul militar.

2. Ce este egalitatea din naintea legii?

Legea și judecata are să facă dreptate egalmente pentru toți, pentru cel bogă și pentru cel sărmani. Nu face între persoane, alte deosebiri, decât cele ce sunt dela natură, de. ex. consângenitatea, etatea, sănătatea etc.

3. Ce știm despre consângenitate?

Toți câți s'au născut dela un părinte sunt consângeni. Părintele reprezintă pe fiii săi înaintea legii, și este responsabil pentru dânșii până ce a jung la etatea de majori.

4. Ce știm despre etate?

Acele persoane, cari n'au ajuns anul 24 al etății se numesc minori și înaintea legii le reprezintă părintele sau tutorul. Împlinind 24 de ani, devin majori și între în folosința tuturor drepturilor.

5. Cine este tutorul?

Dacă moare părintele și rămân prunci minori, aceștia se numesc orfan și se pun sub tutela, adecă capătă un tutor carele se îngrijește de educațiunea lor și să administreze averea orfanilor. Deci tutorul este în locul părintelui și pentru cei de sub tutoratul său, adecă pentru pupili săi este responsabil sedrii orfanale dela județ.

¹⁾ Datorințe și drepturi, pag. 31—33.

6. Din privința sănătății, ce deosebire este între persoane?

Unele persoane sunt bolnave, de nu pot purta grije de averilor lor; aici se socotesc și risipitorii. Bolnavii și risipitorii se pun sub curatelă, adică capătă un curator, care să administreze averea lor.

* *

Deși forma în care sunt scrise aceste lecțiuni este tot ca la Istoria biblică, întrebări și răspunsuri, totuși analizându-le găsim că se deosebesc foarte mult. Anume admițând, că autorii formei catehetice au adoptat această formă din considerațiuni de ușurare a muncii elevilor, prin împărțirea materialului în unități mai mici, atunci în lecțiunile din manualul de Drepturi și datorii, de cari ne ocupăm aici, această realizare de a ușura munca, respectiv de a prezenta un metod de memorizare mai economic este mult mai reușită, decât în lecțiile din Istoria biblică. Și iată pentruce: Aici în manualul de Drepturi — fiecare răspuns formează o unitate metodică, având înțeles deplin, chiar considerat răspunsul fără întrebare. Toate unitățile împreună formează iarăși un întreg, armonic având între ele legături organice. Avantajul unei astfel de construcții este, că aici nu se întrerupe firul logic al ideilor, menite a lămuri o chestiune și chiar fragmentar memorizându-se unitățile ele reprezintă o idee bine definită. Dacă în întrebuițarea manualului, fiind vorbă de clasele superioare, s'a procedat astfel, că se citea prima unitate, apoi celelalte succesiv, ținând o pauză necesară la sfârșitul unei oarecare unități, apoi se continua dela acel loc mai departe și tot așa până se memoriza lecția în întregime, putem spune că s'a ajuns la cel mai economic metod de a studia.

Dacă aceasta a fost intenția autorului, azi nu o putem constata. Construcția lecțiilor, cu o așa de mare deosebire față de lecțiile din Istoria biblică și faptul ca acest manual se întrebuițea numai în cl. VI¹) sunt indicii cari ne pot îndreptăți să presupunem acest lucru. În orice caz însă forma de expunere întrebuițată în manualul de Drepturi, față de forma întrebuițată în Istoria biblică, reprezintă un progres încontestabil.

* * *

La pag. 24 a Istoriei biblice, ediția din 1885, aflăm că Dr. Giorgiu Popa a mai scris și *Carte de rugăciuni și de cântări bisericesti* și *Robinson*. Din acestea n'am întâlnit nici un exemplar.

¹) Planul de învățământ dela 1877 pag. 54 și Planul... dela 1888 pag. 43.

INFORMAȚIUNI.

Dela Administrația revistei: 1)

Au achitat abonamentul la Revista „Școala Vremii” pe anul 1934 următorii învățători și învățătoare: Din Circ. 1 Arad. Lucuța Iulian 60 L. Mladin Ioan 60 L. Verov Ioan 60 L. Sabin Mihuțiu 60 L. Chirichiu Valeria 60 L. Sirca Cornel 60 L. Tomoșoi Maria 60 L. Olinescu Elena 60 L. Popa Gheorghe 60 L. Ciobota Dimitrie 60 L. Cozma Maria 60 L. Bălăban Demetra 60 L. Drecin Olimpia 60 L. Fleșeriu Ion 60 L. Pfaffenhuber Rozalia 60 L. Patko Serena 60 L. Teger Elisaveta 60 L. Vineșiu Cornelia 60 L. Muntean Iuliu 60 L. Ioanovici Irma 60 L. Badescu Silvia 60 L. Dârlea Emilia 60 L. Stan Delia 60 L. Tărăpoancă Nicolae 60 L. Popescu Anastasia 60 L. Preotesoiu Anghela 60 L. Onea Munereanț Hortenzia 60 L.

Din Circ. 3-4 am primit câte 60 Lei dela Dublea Liviu, Szanto Gizela, Hoffman Zelma. Biro Maria, Lusansky Iolanda, Lipovan Maria, Miloi Dimitrie, Popa Avram Felicia, Fekete Speranța, Halmal Elisaveta, Stoicu Elena, Spinanț Eugen și Marton Pavel

Din Circ. 5 Câte 60 Lei dela Pigli Trăila, Mara Valeria, Nedelcu Maria, Zima Margareta, Trifu Constantin, Toconită Ioan, Crivăț Ioan, Drincu Vasilie, Szomorou Maria, Nydermaier Ida, Dămian Valeriu, Câmpean Traian, Papp Gabriela, Cinteau Emilia, Moisescu Rozalia, Mara Petronela, Nicolin Viorica, Vuia Veturia, Purgea Ecaterina și Mayer Florica.

Din Circ. 6 Câte 60 Lei dela Gaspar Livia, Heim Iosif, Juracek Maria, Cociu Petru, Kovaci Iuliu, Dronca Ileana, Suci George, Ștefu Letiția, Lupăș Petru, Gioncu A. Maria, Zima Artur, Socop Maria, Szarka Ladislau și Sovanca Maria toți din Arad.

Circ. 7 Buteni: Câte 60 Lei Crucin Vasilie, Berdan Elisaveta, Suba Letiția, Pagubă Elisaveta, Pregea Elena, Beinșan George, Bălăban Ioan din Buteni. Mihuț Mihai, Ruiu Nicolae și Galea Florea din Chisindia. Nedeian Alecu Cuied, Narița George Hodiș, Popescu Ioan Voivodenii, Mitrică Marin Joia Mare și Mureșan Loghin Păiușeni.

Circ. 11 Plescuța: Câte 60 Lei Fărcaș Constantin Plescuța, Vușdea Valeriu Avram Iancu, Vușdea Constantin Zimbru, Fruja Ionel Tălagiu, Torneam Ecaterina Tălagiu, Ghilea Pavel Vidra, Stancu Costea Aciuța, Ionuș Ion Vărfuri, Moga Cristina Tălagi, Dimitrescu Ioan Guravăii și Bârda Ignat din Rostoci.

Circ. 12 Pâncota: Câte 60 Lei Musca Maximilian, Schmidt Anton, Balaș Maria, Unterveger Iosif Brădean Aurelia, Horga Magdalena, Handra Teodor și Macarie Viorica din Pâncota, David Anton, Popovici Georgina, Jelecutean Ioan și Bodea Florica din Măderat, Bota Ioan Iermata.

Circ. 13 Zărand: Câte 60 Lei Cismariu Mihai, Stăvaru Haralambie și Kövari Iozefina Zărand, Bolcu Petru Sinteia Mică, Jugu Dimitrie Seleuș și Ignișca Elisaveta Seleuș.

Circ. 14 Șiria: Câte 60 Lei Debeleac Traian, Mișcoi Teodor, Ackerman Herman, Petica Sidonia, Moldovan Florica, Muntean Georgina, Niessl Ștefan, Grofu Ștefania, Țiplea Ioan, Chira Traian, Ionescu Dumitru, Nistor Maria și Muntean Adriana din Șiria, Cherechean Todor Gașsa, Sârbu Ioan Gașsa, Burticală Alexa Gașsa, Răzman Florica Gașsa, Sevici Petru Măsca, Muntean George Măsca.

1) Achitarea abonamentelor nu se va mai face prin chitanțe ad personam, ci prin publicare în revistă. Astfel colegii sunt rugați a urmări revista, unde pot afla care este situația în ce privește abonamentul la revistă.

Circ. 15 Covăsinț: Câte 60 Lei Terebenț Alexandru, Mureșan Cornelia, Brădean Elena, Dijmărescu Dimitrie, Tudor George, Vârtaci Ioan, Gimon Elvira și Bufta Minerva Covăsinț, Drecin Ioan și Iordănescu Eugenia Cuvin, Mihuța George, Moșoni Francisc, Heret Viorica și Martin Victoria Ghioroc. Dachi Victoria, Dulhaz Petru și Cosma Florica Miniș.

Circ. 16 Radua: Câte 60 Lei Ciochina George, Hălmăgean Florica Radna, Cosoroabă Miron Șoimoș, Șirian Ioan Milova, Pușcaș Teodor Odvoș, Caba Grigorie Conop, Givulescu Traian, Stan Sofia, Götz Martin, Valtz Iacob Păuliș, Bălă Marin Cladova, Pleș George, Suciuc Felicia, Coandă Constantin Bârzava, Neagotă Nicodim Monoroștia, Stancu Florea Căpruța, Ungurean D. Ioan Bătuța, Drăgoi Iuliu Dumbrăvița, Muntean Ștefan Dumbrăvița, Ciongradi Petru Groș Radna, Vlad Dimitrie Slatina, Avramovici Emil Zăbrani, Mița D. Elena Odvoș, Crisan Alexandru Conop, Oprea Nicolae Pauliș. (Continuarea urmează.)

Arad, 16 August 1934.

Sabin Mihuțiu
Adm. Rev.

Aviz Școlar.

La școala de aplicație de pe lângă Școala Normală de Învățători din Arad, sunt vacante două eventual patru posturi de învățători, cari se vor completa în modul următor, conform art. 213 din Legea Învățământului Normal-Primar, și a deciziei Min. Instr. Nr. 128506/1934 :

Învățătorii școalelor de aplicație se recrutează dintre învățătorii cu titlu definitiv, prin concurs ținut la fiecare școală normală.

Concursul se ține cu începere dela 1 Septembrie a. c. înaintea unei Comisiuni formate dintr'un profesor de pedagogie și din doi profesori, unul de partea literară și altul de partea științifică dintre profesorii școalei normale respective, numiți de Minister.

Profesorul de pedagogie este de drept Președintele comisiunii examinatoare.

Concursul va consta din trei probe : o probă scrisă, o probă orală și o probă-practică. Subiectul probei scrise se fixează de Minister, proba orală va consta dintr'un examen colocation din pedagogie, în special și din celelalte materii de învățământ din programul școalei normale, literatură și științe aplicate, proba practică va consta dintr'un subiect ce se va fixa de Comisiune, dat candidatului pentru pregătire, cu o oră înainte de ținerea lecțiunii practice.

Învățătorii cari se prezintă la concurs trebuie :

- a) Să aibă la examenul de capacitate și de definitivat, cel puțin media 8 (opt).
- b) Să fie notat la toate inspecțiile cu calificativul cel puțin bine.
- c) Să nu fi suferit nici o pedeapsă.

Cererile, însoțite de acte, se vor înainta Direcțiunii Școalei, până cel târziu la 30 August.

Direcțiunea.

Aviz de înscriere.

Înscrierile la Internatul „Casa Învățătorilor“ din Arad, pe anul școlar 1934/35, se pot face în fiecare zi, înainte de masă. Și în anul viitor școlar, ca și în anii precedenți, se primesc elevi dela toate școlile secundare inclusiv școala sup. de arte și meserii.

La înscriere fiecare părinte sau tutor legal va iscăli o declarație prin care obligă a plăti la timp taxele fixate de comitetul de conducere.

Elevii, cari în anul trecut au fost în căminul nostru, vor grăbi să ne trimită declarația de înscriere pentru ca să le putem menține locul și numărul de ordine avut.

Fiecare elev va aduce cu sine rufăria de schimb necesară pe cel puțin 4 săptămâni și haine de pat, afară de saltea, dispunând internatul de paturi cu somieră și matrațe.

Toți elevii interol vor trebui să albe cusut cu ață roșie numărul matricular al Internatului pe toată lungimea.

Taxele fixate de comitet sunt următoarele:

1. Taxa de înscriere Lei 500.
2. Taxa de întreținere pentru copiii învățătorilor din județ, membri ai Asociației, Lei 7000.
3. Taxa de întreținere anuală pentru elevii copii de neînvățători Lei 8000.

Taxa de înscriere și taxa de întreținere pe cel puțin o lună se va achita la intrarea elevului în internat iar restul taxei de întreținere se poate plăti în rate lunare ori trimestriale, dar totdeauna anticipativ.

Elevii cari își vor spăla rufăria în internat vor mai aduce în natură 5 kg. săpun uscat.

*Comitetul Central al Asociației
Învățătorilor.*

La școala de viticultură gradul I, din Mialș, județul Arad, sunt vacante 20 locuri de elevi bursieri în cl. I-a și 10 locuri în cl. II-a.

Condițiile de admitere se primesc dela școală.

Învățători înaintați la gr. II. La examenul de înaintare gr. II. ținut în sesciunea Iunie 1934 la școala normală din Timișoara au reușit următorii colegi di județul nostru: 1. Dreclin Ioan din Cuviu media 9. 2. Mihaiescu Mihail Semlac media 7⁶⁶. 3. Manda Ioan Grăniceri „ 7⁵⁰ 4. Popescu Persida Șiclău cu media 7⁶⁰ 5. Cătană Vichentie Hălmăgiu cu media 7⁸³

Corectare: În numărul trecut al revistei s'a strecurat o greșală regretabilă în art. prim, al D-lui Director Dr. Terențiu Olariu, la pag. 5 șirul al doilea din alineatul al șaptelea s'a scris: Dar împărăția lui Cristos este din lumea materială . . . . Rugăm on. cetitori să corecteze astfel: Dar împărăția lui Cristos nu este din lumea materială . . . .

Transferări în învățământul primar. Ministerul Instrucțiunii face cunoscut tuturor învățătorilor cari s'ar găsi nedreptățiți prin transferările cari se vor da publicității în ziua de 12 August, că sunt invitați ca în timp de 10 zile, cu începere dela 12 August și până la 21 August inclusiv, să înalțeze reclamațiunile lor direcțiunii învățământului primar din ministerul instrucțiunii, unde o comisie specială va verifica aceste cereri.

După trecerea acestui termen, rectificările nu se mai pot face decât în conformitate cu legea învățământului primar.

Atât în interesul învățătorilor cari s'ar socoti nedreptățiți cât și în interesul învățătorilor cari vor fi numiți cu începere din ziua de 25 August, este de dorit ca reclamațiunile să se facă în termenul arătat mai sus, adică până la 21 August.

Pe ziua de 1 Septembrie a. c. s'au făcut următoarele transferări în învățământul primar din județul Arad.†

Stamatolu St. C-tin dela Arad No. 6 mixtă la Arad No. 1; Dumitrescu Aldina dela Corabia Romaniți la Arad No. 2 fete; Ungureanu D. Ion dela Bătuța Arad la Arad No. 4 băești; Barthe Mihai dela Beșenova Veche Timiș la Arad No. 5 mixtă; Istrate Eugenia Jugoslavia la Arad No. 6 mixtă; Duma Ana dela Recaș Timiș la Arad No. 7 mixtă; Spinașu Eugen dela Arad No. 1 la Arad No. 8 b; Kuhn Ion dela Arad No. 10 la Arad No. 9 german; Suciu Gh. dela Șemlac Arad la Arad No. 10 mixtă; Preșescu Angela dela Arad Curucii la Arad No. 11 f.; Popa Gh. dela Arad No. 8 la Arad No. 12 mixtă; Tăpăloagă Stana dela Rășinari Sib u la Arad No. 12 mixtă; Dulhaz Petre dela Mișla Arad la Arad No. 16 mixtă; Bucșa Aurelia dela Dej Someș la Arad No. 17 f.; Dreciu Olimpia dela Șiria Arad la Arad No. 17 f.; Crivăț Ioan dela Grăniceri Arad la Arad No. 20 mixtă; Barthenschil Elena dela Arad No. 21 la Arad No. 20 mixtă; Maghiar Valer dela Ocnița Arad la șc. apl. No. 23 mixtă Arad; Bora Cecilia dela Lugoj șc. apl. la Arad No. 24 mixtă; Cămpianu Traian dela Turnu Arad la Arad No. 24 mixtă; Tătaru Cornelia dela Pecica Arad la Arad No. 10 mixtă; Grecu Paraschiva dela Cahul Basarabia la Arad No. 10 mixtă; Vidican Livia dela Gurahonț Arad la Arad șc. copii mici; Dogaru C. dela Măndruloc Arad la Arad No. 1. b; Popescu C. Tr. dela Arad șc. aplic. la Arad No. 8 b. Istrate C. dela Jugoslavia la Arad No. 6 mixtă; Molescu Rozalia dela Turnu Arad la Arad No. 10; Pagubă Aurelia dela Socodor Arad la Arad No. 15; Sirca Corneliu dela Radna Arad la Arad No. 19; Lascu Ion dela Socodor la Arad No. 21; Regep Gavril dela Vinga Timiș la Aradul Nou; Iliescu D-tru dela Jugău Desna Arad la Apateu șc. mixtă; Cordoș Isai dela Bodești Alagi Arad la Bocșig; Iarăpoancă Nic. dela Lazuri Arad la Arad No. 15 mixtă; Cordoș Sofia dela Sârbii Arad la Bocșig; Mizilău Gh. dela Ialpuș Tighina la Bărsa; Vărtaci Ion dela Căzârlac la Căvășinț Arad; Plăcicaru Anghel dela Roșia Radna la Comlăuș; Lungu C. dela Tauș Arad la Dieci; Popa

Fillmon dela Mocloni Arad la Julița; Stolcuțescu Maria dela Iratoș Arad la Iratoș Colonie; Nacu Gh. dela Săn Martin Arad la Macea; Pușcaru Elvira dela Medgidia Constanța la Moroda; Totoreanu Ana dela Șicula Arad la Nădlac; Popescu Nicolae dela Hunedoara Timișană la Olari; Drăgan Ion dela Iosaș Arad la Revetiș; Drăgan Iullana dela Regele Carol Arad la Revetș; Zăhol Florea dela Poiana Arad la Satul Mic Colonie; Sendrei Iuliu dela Predeal Prahova la Sederhat; Sas Minerva dela Cărstău Hunedoara la Somoșcheș; Volumnia B'rou dela Ildle Caraș la Sofronea; Răzman Florica dela Lazuri Arad la Târnova; Fruja Ion dela Sârbi Arad la Talagiu; Const. B. Iancu dela Dud Arad la Tauiș; Popa Vasile dela Solodor Bihor la Zărând; Popescu Valea dela Vasdoi Arad la Cintel; Trifu St. dela Arad No. 19 la Glogovăi; Cherechean Petre dela Chișineu Pădureni la Chișineu Criș; Lupaș Zene dela Iliuți Zelcani Băiți la Chișineu Criș; Vărtaci Gh. dela Rovine Arad la Pecica No. 3; Stepicl Aurelia dela Bonțești Arad la Pecica No. 2; Mihălescu Mihai dela Semlac Sălej în Șeitin; Helț Ioan dela Mălad Arad la Șepreaș; Precup Petre dela Groși Hălmagi la Căporal Alexă; Aconi Felicia dela Pecica Arad la șc. copii mici Turnu; Maria Eue dela Sântana Arad la șc. copii mici Aradul Nou; Monțea Valeria dela Bărsan Hunedoara la șc. copii mici Ghioroc Colonie; Cocloban Pascu dela Culesti Arad la Măndruloc; Popovici Margareta dela Săn Mihai la Semlac; Liuba Aurora dela Curtici șc. b. la Curtici fete; Tăucean Silvia dela Lupești Arad la Curtici șc. fete; Vlad Dimitrie dela Slatina Mureș la Miniș; Rodeanu Maria dela Gura Văii Arad la Turnu; Manda Ion dela Osica Romanai la Grăniceri; Dascălu Dimitrie dela Sitarl Bihor la Socodor; Lucreția Giurgiu dela Tărmure Arad la Ociu; Boată N. dela Pietroasa Severin la Turnu; Cosoroabă Miron dela Șomoș Arad la Radna; Stepicl Dim. dela Dumbrava Arad la Pecica No. 1; Arghirescu Vasile dela Tărnăvița Arad la Sârbei; Șerban Nicolae dela Vârșand Arad la Zădărlac; Ioan M. Toma dela Hălăliș Arad la Mocloni; Clepeșeanu Ion dela Zecehotare Bihor la Vârșand; Moraru Eugen dela Cetatea Albă la Pădureni; Dumitrescu C. Ioan dela Dulcele Arad la Gura Văii; Pojogeanu Gh. dela Ficătar Timiș la Slatina Mureș; Lăpușcă Gh. dela Rovine Sălej la Șemalc Sălej; Popescu T. dela Caracoci Dobrogea la Cicir; Căplescu C. dela Baia Arad la Hălăliș; Luca Aurel dela Satu Rău Arad la Baia; Manlu Aurelia dela Hârtop Tigheș la Șicula; Agrina Zenovia dela Gura Honț Arad la Șiria; Constantin Bănescu Cornelia dela Tipar Arad la Sântana șc. copii mici post. I. Dora dela Peregul Mic Arad la Sântana post II. Bănescu Maria dela Sântana Gura Honț; Istoc Maria dela Peregul Mare la Pecica șc. copii mici; Iuliu dela Ignești Arad la Prunișor; Floruța Ion dela Bănești Arad la Vernicean Al. dela Prisaca Bihor la Volodeni dacă rămân bere.

Salatul Cultural